

هو العليم

بيان خصوصيات و ویژگیهای ماه ذی الحجة
الحرام

آية الله حاج سيد محمد محسن حسيني طهراني

جلسات شرح حديث عنوان بصرى

ذکر خصوصیات ماه ذوالحجّة الحرام.

بالاترین ادله بر وحدت وجود اذکار توحیدیه

دهه اول ماه ذی الحجّة است.

سفارش به روزه در ماه ذی الحجّه از ماه رجب

هم بیشتر است.

سوق دادن ذهن به توحید در این دهه بسیار برای

انسان راه گشا است.

منظور از ایام الله در سوره ابراهیم ایّام دهه ذی

الحجّة می باشد.

روز هفتم این ماه روز شهادت امام

باقر علیه السلام است.

نکاتی مهم راجع به آداب روز عرفه

کیفیت قرائت ادعیه بصورت دسته جمعی

دعای عرفه حضرت سیدالشهداء علیه السلام

دریاهائست از معرفت!

سالک باید همواره خویش را مستعدّ جذب

فیوضات رحمانی نگهدارد و بس!

توضیحاتی راجع به عید قربان و فطر.

آن ملکوتی که برای حاجیان در ایام حج حاصل

می شود برای تمامی اشخاصی که مراقب اعمال خود در این ایام باشند نیز حاصل می شود.

سفارش بزرگان بر قرائت اذکار توحیدیه از صبح عید قربان تا غروب روز دوازدهم.

مقاله ذیل چکیده ای از جلسه یکصد و شصت و دوم شرح حدیث عنوان بصری می باشد که حضرت استاد طهرانی به بیان ویژگیها و اعمال ماه ذی الحجة الحرام پرداخته اند.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ذکر خصوصیات ماه ذوالحجة الحرام

ماه ذی الحجه بسیار ماه مهمی است و نه تنها دهه اول آن بلکه بیست روز دیگر هم مهم است و مناسبتهایی که در این ماه است، بسیار مناسبتهای مهمی است اولاً دهه اول: دهه اتمام اربعین حضرت موسی علی نبینا و آله و علیه السلام است که قرآن می فرماید: ﴿وَوَعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَّمْنَا بِعَشْرٍ﴾

ما ابتداء با موسی سی روز قرار گذاشتیم ولی وقتی سی روز را تمام کرد، دیدیم استعداد و آمادگی برای فیوضات دیگر هم دارد، لذا از او مضایقه نکردیم و در کاسه‌اش آتش را بیشتر کردیم، ده روز دیگر هم بر این فیوضات و الطافمان به موسی اضافه کردیم و یک اربعین شد: **(فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ اَرْبَعِينَ لَيْلَةً)**، از اول نفرمود: اربعین، فرمود: ثلاثین و بعد، این ده روز را اضافه کردیم تا اینکه حضرت موسی به آن فعلیت و موقعیتی که باید برسد، برسد و خلاصه طبق کلام بزرگان در این ده روز آنچه نصیب حضرت موسی شد در آن یک ماه نشده بود و نتیجه آن یک ماه رفتن به کوه طور و مناجات‌ها و کذا و کذا، آن نعماتی بود که در این ده روز خداوند برای او ایجاد کرد. لذا روزه گرفتن در این ده روز بسیار بسیار مهم است و بسیار ثواب دارد،

**بالاترین ادله بر وحدت وجود اذکار توحیدیه
دهه اول ماه ذی الحجة است.**

همینطور اذکار توحیدیه که از امیرالمؤمنین علیه

السّلام وارد شده است که روزی ده مرتبه انسان آن
اذکار توحیدیه را بخواند **لا اله الا الله عدد الیالی و
الدهور...**الی آخر، اینها را بخواند و به معانی این
اذکار هم توجه کند و بداند که بالاترین دلیل مسأله
وحدت وجود همین اذکار دهه ذی الحجة الحرام
است.

دیگر از این صریح تر امیرالمؤمنین علیه السّلام
نمی توانستند مسأله وحدت وجود را و مسأله
صرافت وجود و مسأله بساطت وجود را از نظر فنی
و از نظر علمی و از نظر شهودی در حکمت متعالیه
و در عرفان نظری بیان بکنند، بسیار بسیار اذکار
عجیبی است اینقدر این اذکار دقیق است، اگر یک
ترجمه خوبی هم پیدا کردید حتما این اذکار را با
توجه به ترجمه خودش که نشان دهنده آن لطائف و
رقائق معانی توحیدیه است بخوانید.

واقعا عجیب است حضرت می فرماید: **لا اله الا
الله عدد لمح العیون** عجیب است! به اندازه پلک زدن
های چشم **لا اله الا الله** است اصلا نه تنها تمام اعیان
ثابت و تعینات خارجی اینها مظهر توحید هستند،

بلکه تمام عوارضی که عارض بر این اعیان می‌شوند
و بر این موضوعات عروض پیدا می‌کنند از حرکات
از سکنت، عدد ریاح، باده‌ها، به اندازه باده‌ها، یعنی
چی؟

لا اله الا الله به اندازه باده‌ها معنا دارد؟ لا اله الا
الله به اندازه شبها؟ لا اله الا الله به اندازه روزها؟ لا
اله الا الله به اندازه سنوات؟ لا اله الا الله به اندازه
درختان؟ لا اله الا الله عدد الشوك و الشجرو لا اله الا
الله عدد الشعر و الوبربه اندازه تک تک موهایی که در
دنیا هست حقیقت لا اله الا الله وجود دارد یعنی
چی؟ یعنی بعدد لا اله الا الله شما تسبیح دست
بگیرید مدام بگویید: لا اله الا الله!! این است منظور
حضرت!!؟

خب حضرت عدد یک را بگذارد بعد هم
جلویش تا تهران صفر بگذارد، چرا اینقدر مو را
بیاورد و درخت را بیاورد و سنگ را بیاورد، مدر و
کلوخ را بیاورد و کرک را بیاورد و دریا را بیاورد و
حرکت باد را بیاورد و... یعنی چی؟ یعنی تمام آنچه
که در خارج تحقق عینی پیدا می‌کند و عوارض آنها،

همه آنها تجلی توحید هستند، و ما از آنها خبر نداریم! یعنی وجود حضرت حق با تک تک موها حضور عینی خارجی دارد! نه اینکه مو حق است! یا اینکه مو، خداست! مو، مو است، وجود پروردگار جدای از این مو نیست و با این مو ظهور خارجی دارد، با این باد ظهور خارجی دارد، با این بدن و پلک چشم ظهور خارجی دارد، با حرکت دست ظهور خارجی دارد، با وجود شب ظهور خارجی دارد و با روز ظهور دارد، این کلام چه کسی است؟ کلام امیرالمؤمنین علیه السلام است! برویم راجع به این مسائل فکر کنیم این متعلق این دهه است بسیار بسیار مساله، مساله مهمی است.

سفارش به روزه در ماه ذی الحجه از ماه رجب هم بیشتر است

خصوص این موقعیت و اینقدر که نسبت به روزه در این دهه تاکید شده حتی در ماه رجب در روایات به این مقدار تاکید نشده است و همینطور اذکار توحیدیه و توجه به توحید.

سوق دادن ذهن به توحید در این دهه بسیار

برای انسان راه گشا است

بهتر است که سالک به خصوص در این ده روز ذهن و فکر خود را در مراقبه بیشتر به سمت توحید سوق دهد تا توجه به کثرات و تعلقات و اشیاء خارجی، تا بتواند استفاده بیشتر بکند.

منظور از ایام الله در سوره ابراهیم ایام دهه ذی

الحجه می باشد

و این ایام (دهه اول ماه ذی الحجة)، همان ایام الله است که در سوره ابراهیم خداوند به حضرت موسی می فرماید: و ذکرهم بایام الله این دهه است! آنها را متوجه کن که این دهه ذی الحجة را بسیار مغتنم بشمارند و از این سفره‌ای که پهن شده نصیبشان را برگیرند.

روز هفتم این ماه روز شهادت امام باقر علیه السلام است.

نکاتی مهم راجع به آداب روز عرفه

روز نهم، روز عرفه است که نیازی به توصیف این روز نیست، شب عرفه بسیار بسیار شب مهمی

است زیارت سیدالشهدا در شب عرفه بسیار وارد شده است بزرگان، عرفا، مرحوم آقای حداد شب عرفه که می‌شد زیارت سیدالشهدا علیه‌السلام را (دعای مخصوصی است که در مفاتیح آمده است) می‌خواندند و به شاگردانشان هم برای خواندن این زیارت شب عرفه دستور می‌دادند. در شب عرفه قرائت دعای یا شاهد کل نجوی وارد شده است.

خواندن دعای عرفه بسیار سفارش شده است و در بعد از ظهر روز عرفه هر چه به غروب نزدیکتر باشد بهتر است. بهتر است دعای عرفه را در سمت چپ پایین کوه جبل‌الرحمة بخوانند، همان مکانی که امام حسین علیه‌السلام دعای عرفه را خوانده‌اند، ولی بالای کوه جبل‌الرحمة در این روز نروید که کراهت دارد.

غسل روز عرفه را فراموش نکنید که بسیار اثر دارد و افضل آن از صبح است تا ظهر، لیکن تا عصر هم می‌توان انجام داد. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرموده‌اند: با فضیلت‌ترین دعا در روز عرفه، که پیامبران قبل از من هم در روز عرفه آن را می‌خواندند

این است: «لا اله الا الله وحده لا شريك له، له الملك
وله الحمد، وهو على كل شيء قدير» خواندن این دعا
اشکالی ندارد.

در روز عرفه و در عرفات کسی نمی‌تواند روزه
بگیرد مگر آنکه قبلاً نذر کرده باشد و آن روزه
مستحبی که برای این روز ذکر گردیده مربوط به
کسانی است که در عرفات نیستند.

هر چه مسکنت دارید در این روز به خدا عرضه
کنید و بگویید خدایا هنر ما در ناسپاسی و معصیت
است و هنر مولی رحمت و بخشش و مغفرت است.
افرادی هم که مشرف هستند، حساب آنها و
کتابشان دیگر بسیار بسیار پُر و با نعمات و با الطاف
بسیار فائزی است. خداوند به همه توفیق بدهد که
مشرف باشند و اگر هم نشد باز مطلب به جای
خودش باقی است. ولایت امام علیه‌السلام و راه
ولایت، راه سعی است، اختصاص به جایی ندارد و با
دلها مرتبط است و دلها را به سمت خود می‌کشاند،
آن دلهایی که قابل باشند و لایق باشند آنها را به
سمت خودش می‌کشاند.

روز عرفه روزه‌اش بسیار بسیار مؤکد است البته اگر انسان را ضعف بگیرد و نتواند دعای بعد از ظهر عرفه را بخواند (البته اعمال آن روز فقط صرف دعای سیدالشهدا نیست دعاهای دیگری هم در روز عرفه هست که در مفاتیح است و آنها هم بسیار مؤکد است) بهتر است که روزه نگیرد، ولی اگر می‌تواند روزه بگیرد و آنرا هم بخواند. مخصوصاً در این ایام که روزها کوتاه است و چندان شاید برای انسان سخت و مشکل نباشد. دعای روز عرفه سیدالشهداء، بسیار بسیار دعای عجیبی است و همه بزرگان این دعا را می‌خواندند و هم به شاگردانشان توصیه می‌کردند.

کیفیت قرائت ادعیه به صورت دسته جمعی

مرحوم علامه طهرانی در خیلی از سنوات ما را جمع می‌کردند در منزلشان و ما این دعا را می‌خواندیم و بقیه هم گوش می‌دادند، این که در مجالس فعلاً رسم شده است که هر کسی یک مفاتیح دستش می‌گیرد و می‌خواند این کار را نکنید و این عادت را ترک کنید. دعا را باید یک نفر بخواند اگر

شخص می خواهد خودش دعا را بخواند برود در منزلش بخواند و اشکال ندارد، برود در منزلش، مسجدی، جایی می خواهد با خودش خلوت کند، تنها باشد، خیلی خوب است. ولی اگر در مجلسی دسته جمعی دعا خوانده می شود یک نفر بخواند و بقیه در دل با او بخوانند، اثرش بیشتر است از اینکه انسان خودش مفاتیح دست بگیرد و دعا بخواند و همینطور در سایر دعاها فرقی نمی کند آن تأثیر بیشتری دارد و تمرکز بیشتری برای انسان حاصل می کند.

دعای عرفه حضرت سیدالشهداء علیه السلام

دریاهائست از معرفت!

دعای روز عرفه بسیار مهم است و دعای سیدالشهداء در روز عرفه که واقعا اصلا دریاهایی است از معرفت که چطور حضرت تمام وجود خود و شراشر وجود خود را در این نظام همه را رو می کند و دست قدرت پروردگار را در ایجاد و تکامل و استقرار حیات و کیفیت دستگیری و هدایت حضرت در این دعا بیان می کند و اینها واقعا عجیب است!

واقعا عجیب! ، کسی که این دعا را بخواند و به معانی او توجه داشته باشد متوجه می شود که هیچ یک از حرکات ما بدون عنایت خدا انجام نمی گیرد، تمام آن توجه ما تا عنایت خدا نباشد فایده ای ندارد، یک عنایت اگر سلب بشود هزارتا مانع پیش می آید، یک مانع پیش می آید و انسان را منع می کند، یک مانع پیش بیاید انسان را نمی گذارد این کار را انجام بدهد، یک مانع پیش بیاید انسان به آن مقصدی که باید برسد نمی رسد، یک مانعی پیش بیاید انسان نماز نمی خواند، دعا نمی خواند، توجه ندارد، این مانع ها را چه کسی برطرف می کند؟ حضرت در این دعا همه را برطرف می کند می گوید: خدایا تو دست من را گرفتی، آنچه را که برای من لازم است پیش آوردی، آن موانعی را که هست یکی یکی برمی داری!

سالک باید همواره خویش را مستعد جذب

فیوضات رحمانی نگهدارد و بس!

ما الان در این مجلس حضور پیدا کردیم اما آیا خبر داریم هزاران مانع برداشته شده تا ما بتوانیم به اینجا بیاییم؟ نه! می گوئیم سوار ماشین شدیم و

روشن کردیم و آمدیم. هزارها مانع بوده که ما خبر نداریم! فقط یکی از آن موانع اگر برای انسان روشن شود می فهمد عجب! اگر این قضیه اتفاق می افتاد ما نمی توانستیم به اینجا برسیم! منتهی همه را خدا مخفی نگهداشته است، می گوید تو دلت را صاف بکن دیگر کارت نباشد! ما خودمان موانع را برمی داریم، خدا کار را برای ما راحت کرده، می گوید همه بارها را ما برمی داریم!! ما فقط از تو یک جو دل صاف می خواهیم! یک جو همت می خواهیم! یک جو صدق می خواهیم! بقیه کارهایش با ما! کسی نیامده به تو بگوید بیل بردار و بیل بزن! این کلنگ‌ها را ما می زنیم تو فقط صفا داشته باش! بعد ما تو را هل می دهیم، زمین را صاف می کنیم، برایت هموار می کنیم، آنچه را که به درد می خورد در سر راهت قرار می دهیم، آنچه را که مانع برای حرکت توست از جلوی پایت برمی داریم، همه این کارها را ما داریم انجام می دهیم، تو می گویی به به ما سالکیم! ما داریم در راه تو می رویم! بیا بابا نگاه کن بین چه خبر است! آن وقت سر از شرمندگی به زیر می اندازیم و

دیگر نمی‌توانیم در روی خدا نگاه کنیم! در روی
بزرگان نمی‌توانیم نگاه کنیم، عجب!

ما نبودیم و تقاضامان نبود *** لطف تو ناگفته ما

می‌شنود

توضیحاتی راجع به عید قربان و فطر.

روز عید قربان یکی دیگر از فرصت‌های این ماه
ذی الحجه است. بسیار بسیار روز مهمی است و
یکی از دو روزی است که خداوند آن دو روز را عید
اعلام کرده است. اول عید فطر است که بعد از یک
ماه روزه و ضیافت الهی و پذیرایی و چه و چه و بعد
آن پاداشی را که خداوند می‌دهد آن پاداش را در روز
عید فطر با خواندن نماز عید فطر می‌دهد الذی
جعلته للمسلمین عیدا و لمحمد صلی الله علیه و آله
ذخرا و شرفا و کرامتا و مزیدا خدایا امروز را تو روز
عید اعلام کردی و باید هم امروز روز عید باشد،
چرا؟ چون ما از ضیافت تو برگشتیم آمدیم در خانه
تو و مورد ضیافت تو قرار گرفتیم، یک ماه پاک
شدیم، صاف شدیم، تجرّد پیدا کردیم، کثرات و

تعلّقاتمان یک مقدار کم شد، در ماه رمضان راحت تر
آدم دست توی جیبش می کند! این همان است! در
ماه رمضان حالت بکاء برای انسان بیشتر و راحت تر
پیش می آید! این همان است! در ماه رمضان انسان از
خودگذشتگی بیشتر دارد! احساس و عطوفتش
بیشتر است! اینها همه اثرات چیست؟ اثرات این
ضیافت الهی است! هرکسی بر طبق مرتبه خودش و
بر طبق آن میزانی که نسبت به آن میزان عمل می کند.
و بزرگان که شنیدید و در کتاب روح مجرد مرحوم
علامه طهرانی نوشته اند که اینها به عنوان شکر گذاری
به زیارت ائمه می رفتند، نجف می رفتند، می آمدند
کربلا زیارت سیدالشهداء، حضرت ابوالفضل و بعد
می رفتند زیارت کاظمین علیهم السلام بعد سامرا و
حضرت سیدمحمّد پسر امام علی النقی علیه السلام که
در مورد آن حضرت داریم که تالی تلو امام بود
(حضرت سیدمحمّد در راه سامرا که در قریه ای به
نام بلد هستند) و بعد به سایر امامزاده ها می رفتند
حضرت حمزه و حضرت قاسم که در همان کربلا
هستند، این اولیاء همان هایی هستند که در مورد آنها

می گویند این اولیاء ضد ولایت هستند!! واقعا چقدر باید کسی بی دین باشد و بی وجدان باشد، حالا دین نداری، نداشته باش! لا اقل وجدان داشته باشد، اینها همان هایی هستند که ضد ولایت هستند!! و خیلی با ائمه سر و کار ندارند، این بزرگان به عنوان شکرگذاری به زیارت ائمه علیهم السّلام می رفتند.

آن ملکوتی که برای حاجیان در ایام حج حاصل می شود برای تمامی اشخاصی که مراقب اعمال خود در این ایام باشند نیز حاصل می شود

روز عید قربان هم همین است یعنی خدایا این ده روزی که ما را در ایام الله خودت وارد کردی، در این ضیافت آوردی، یک ماه اربعین موسی را طی کردیم، این ده روز هم رویش شد چهل روز، حالا که در روز عید قربان هست، خیال نکنید این فقط برای افرادی است که در عرفات و منی و مشعر و اینها هستند آنها حساب و کتاب خودشان را دارند و ما بدانیم همان ملکوتی که بر آنجا حاکم است، همان ملکوت برای کسی که مواظب باشد و مراقب باشد و در این ایام

عمل کند به آنچه را که دستور است آن ملکوت بر ملکوت این شخص هم ثبت خواهد شد، یعنی این هم مکه رفته، این هم عرفات رفته، این هم مشعر رفته، این هم ذبح کرده، لذا در روز عید قربان مستحب است که انسان ذبح کند. شخص مکه نرفته است ولی ذبح مستحب است، مخصوصا برای حاج در سنوات بعد، بعد از آن سال هر سال که موفق برای زیارت حج نمی شوند، در روز عید قربان این ذبح را بکند که مشمول این تأثیر ملکوتی که در آن موقعیت خاص برای افراد خداوند در نظر گرفته، این هم مشمول او بشود و آن ملکوت بر نفس این شخص هم تأثیر می گذارد. لذا در روز عید قربان بسیار بجاست که همه نماز عید قربان را بخوانند حالا یا فردای و یا دسته جمعی آن دیگر میل خودشان است.

سفارش بزرگان بر قرائت اذکار توحیدیه از

صبح عید قربان تا غروب روز دوازدهم

اذکار توحیدیه از صبح عید تا غروب روز

دوازدهم استحباب دارد ادامه داشته باشد، و اولیاء

خدا حتما می خواندند آن اذکار را بعد از نماز صبح
که همان نماز عید است، نماز ظهر و مغرب و عشاء
یازدهم و دوازدهم را می خواندند و غروب روز
دوازدهم دیگر تمام می شود و روز سیزدهم دیگر آن
اذکار را نمی خوانند این هم مربوط به روز عید قربان!